แนวทางการพัฒนาเจ้าหน้าที่ตำรวจในระดับสถานีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมทางเทคโนโลยีสารสนเทศ

The enhancement development guidelines for the local police to prevent and suppress information technology crime.

Received: 4 November 2020
Revised: 17 February 2021
Accepted: 20 February 2021

สรัลพัฒน์ ยศสมบัติ
Sarunpat Yotsombat
นักศึกษาหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชานิติรัฐกิจและการบริหารคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม
Doctoral Student of Philosophy Program in Public and Business Administration Jurisprudence School of Law Sripatum University
Corresponding Author Email: yotsombat 41@yahoo.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาถึงรูปแบบ เทคนิค วิธีการและช่องทางของอาชญากรรมที่กระทำผ่านทางเทคโนโลยีสารสนเทศ 2. เพื่อศึกษาถึงกระบวนการจัดการเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปราม อาชญากรรมทางเทคโนโลยีสารสนเทศของเจ้าหน้าที่ตำรวจในระดับสถานี และ 3. เพื่อศึกษาแนวทางในการพัฒนาศักยภาพของเจ้าหน้าที่ตำรวจในระดับสถานีในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมทางเทคโนโลยีสารสนเทศ เป็นการวิจัยแบบเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีการศึกษาค้นคว้าวิจัยจากเอกสาร แล้วนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์แบบเชิงเนื้อหา (Content Analysis) ผลการวิจัยพบว่า 1) รูปแบบ เทคนิค วิธีการและช่องทางของอาชญากรรมที่กระทำผ่านทางเทคโนโลยีสารสนเทศ ได้แก่ การฉ้อโกง การหลอกลวง เช่น การสร้างเพจเพื่อทำการค้า การหลอกลวงขายสินค้าทางออนไลน์ การโฆษณาชวนเชื่อเพื่อร่วมลงทุน การหลอกลวงให้โอนเงิน โรแมนซ์สแกม ฯลฯ การเผยแพร่ข้อมูลที่ไม่เป็นจริง โดยใช้วิธีการ การแชร์เนื้อหาผ่านทางสังคมออนไลน์ เช่น เฟซบุ๊ก ไลน์ ฯลฯ ซึ่งช่องทางในการกระทำผิดส่วนใหญ่จะเป็นการใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ หรือ เครื่องมือสื่อสารโทรศัพท์เคลื่อนที่ในการกระทำความผิด 2) กระบวนการจัดการเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปราม เจ้าหน้าที่ตำรวจในระดับสถานีส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ ความเข้าใจในเรื่องข้อกฎหมาย ทำให้การดำเนินคดีล่าช้า หรือไม่ประสบความสำเร็จ ขาดการเก็บสถิติเพื่อดำเนินการเชิงรุกทางด้านการประชาสัมพันธ์ และไม่สามารถสร้างการรับรู้แนวทางในการป้องกันตนเองให้กับประชาชนได้ และ 3) แนวทางในการพัฒนาศักยภาพของเจ้าหน้าที่ตำรวจในระดับสถานีในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมทางเทคโนโลยีสารสนเทศ คือ เจ้าหน้าที่ตำรวจระดับสถานีส่วนใหญ่ต้องการความรู้ทั้งด้านกฎหมายและด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการรวบรวมพยานหลักฐาน รวมทั้งมีหน่วยงานที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านสนับสนุนการทำงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

คำสำคัญ: แนวทางการพัฒนา, เจ้าหน้าที่ตำรวจ, การป้องกันและปราบปราม

Abstract

The purposes of the study were 1. To study the patterns, techniques, methods and channels of crime committed through information technology. 2. To study the process of prevention and suppression of crime. Information technology crime for police officers at the station level and 3. To study guidelines for the development of potential police officers at the station level in the prevention and suppression of crime in information technology. It is a qualitative research (Qualitative Research) with research studies from documents. And then take the data to be analyzed in Content Analysis. The research findings were as follows:

1) The patterns, techniques, methods and channels of crime committed through information technology were fraud, deception, such as commercial page creation. Online sales scams Propaganda for venture capital Scam, money transfer, romance scams, etc. The dissemination of false information. Using method Content sharing via social media such as Facebook, Line, etc. Most of the offenses are the use of computers or mobile communication devices for offenses. 2) Prevention and suppression management processes. Most police officers at the station level lack the knowledge. Understanding of legal matters Delay the prosecution Or without success Lack of statistics to be proactive in public relations And 3) guidelines for developing the capacity of police officers at the station level in the prevention and suppression of crime in information technology, that is, most station level police officers need knowledge of both Legal aspects and the use of information technology to collect evidence. As well as having an agency that has specialized expertise to support the work to be more efficient.

Keywords: Development Guidelines, Police, Prevention and Suppression

บทนำ

ปัจจุบัน สถานการณ์อาชญากรรมทางเทคโนโลยีสารสนเทศได้ทวีความรุนแรงและมีความสลับซับซ้อนของการกระทำความผิดมากขึ้นตามลำดับ อาชญากรรมทางเทคโนโลยีสารสนเทศเป็นอาชญากรรมที่ส่งผลกระทบต่อปัญหาทั้งทางด้านสังคมและทางด้านเศรษฐกิจ เช่น การค้า การเงินการธนาคาร ฯลฯ นอกจากนี้ยังเกี่ยวข้องกับปัญหาอาชญากรรมอื่น ๆ เช่น การพนันออนไลน์ ปัญหายาเสพติด เป็นต้น สำหรับประเทศไทย หากมองในภาพรวมเราจะพบว่า กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมถือเป็นหน่วยงานหลักที่ดูแลงานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อกำหนดนโยบายประเทศ ส่วนอาชญากรรมที่กระทำผ่านช่องทางเทคโนโลยีมากมายหลายรูปแบบเป็นหน้าที่ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติที่จะป้องกันและปราบปราม สืบสวนและสอบสวนอาชญากรรมต่าง ๆ ที่กระทำผ่านช่องทางเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อความสงบสุขของสังคมที่ได้รับผลกระทบจากเทคโนโลยีสารสนเทศที่เกิดขึ้นในปัจจุบันและที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ในปัจจุบันเทคโนโลยีสารสนเทศถือเป็นเครือข่ายการติดต่อสื่อสารที่สำคัญมาก และไม่อาจปฏิเสธได้ว่าเทคโนโลยีใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้นนั้น ได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในการดำเนินชีวิตของมนุษย์ในสังคมปัจจุบันเป็นอย่างมาก (ธนนท์ทัส สุธริยานิติภักดี, 2560) มนุษย์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาทำกิจกรรมทางด้านต่าง ๆ มากมาย ขณะที่ผู้คนได้รับประโยชน์มากมายจากเทคโนโลยีสารสนเทศในอีกมุมหนึ่งเทคโนโลยีก็ได้นำมาซึ่งอันตรายที่ผู้ใช้อาจคาดไม่ถึง โดยเฉพาะปัญหาอาชญากรรมทางเทคโนโลยีสารสนเทศ โดยสำนักงานตำรวจแห่งชาติได้มีการจัดตั้งหน่วยงานเพื่อดูแลคดีอาชญากรรมที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีสารสนเทศจากโครงสร้างของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ได้แก่ กองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเทคโนโลยี (ปอท.) ซึ่งมีหน้าที่โดยตรงในการป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดทางเทคโนโลยี

นับตั้งแต่มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 มีผลบังคับใช้ประชาชนสามารถแจ้งความได้ที่สถานีตำรวจที่ใกล้บ้าน ซึ่งหลังจากการประกาศใช้พระราชบัญญัติฯ ฉบับดังกล่าวได้มีการรวบรวมสถิติผู้เสียหายที่เข้าแจ้งความร้องทุกข์เกี่ยวกับคดีการกระทำความผิดทางเทคโนโลยีสารสนเทศกับกองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเทคโนโลยี (ปอท.) โดย สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ในช่วงปี พ.ศ. 2561- กุมภาพันธ์ 2563 พบว่ามีจำนวนเพิ่มขึ้นทุกปี โดยในปี 2561 มีจำนวน 2,718 คดี ปี 2562 จำนวน 3,200 คดี และในปี 2563 แค่ถึงเดือนกุมภาพันธ์ กลับมีจำนวนคดีถึง 1,239 คดี (กองวิจัย สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, 2559) เจ้าหน้าที่ตำรวจถือเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐในด้านการรักษา

ความสงบเรียบร้อยและการป้องกันปราบปรามการกระทำความผิดทางอาญาที่มีผลกระทบต่อสิทธิ หน้าที่ เสรีภาพในชีวิตร่างกาย ทรัพย์สินของประชาชน เพื่อความสงบเรียบร้อย รวมทั้งอำนวยความยุติธรรมทางอาญาในคดีที่เกิดขึ้นโดยผ่านการทำหน้าที่ของพนักงานสอบสวนของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ทั้งนี้หากกล่าวถึงการป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดทางอาญาตามกฎหมายในส่วนที่มีความเกี่ยวข้องกับการควบคุมและกำกับดูแลทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ที่มีความเกี่ยวพันกับความสงบเรียบร้อย ความปลอดภัยของประชาชน เป็นความมั่นคงของราชอาณาจักร จะพบว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจเข้ามามีบทบาทในการบังคับใช้กฎหมายอาญาในเรื่องนี้น้อยมาก (สำนักกำกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร, 2551) โดยเฉพาะบทบาทในด้านการสืบสวน สอบสวน การกระทำความผิดทางอาญา ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พ.ศ. 2477

ดังนั้น จากสภาพปัญหาการกระทำความผิดทางเทคโนโลยี ที่มีจำนวนคดีที่เพิ่มมากขึ้น ผู้เสียหายต้องเดินทางไปร้องทุกข์ยังกองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเทคโนโลยี ซึ่งหลายคดีมีการส่งเรื่องคืนให้สถานีตำรวจท้องที่เกิดเหตุเป็นผู้รับผิดชอบทำการสืบสวน บางคดีผู้เสียหายไปร้องทุกข์ที่สถานีตำรวจท้องที่ที่เกิดเหตุ ซึ่งเป็นคดีที่ไม่ยุ่งยากหรือซับซ้อน กลับมีการส่งคดีไปให้กองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิดทางเทคโนโลยีเป็นผู้ดำเนินการ (นิเวศน์ อาภาวศิน, 2557) ขณะที่บางคดีกองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเทคโนโลยีก็ได้ส่งกลับมาให้สถานีตำรวจท้องที่เป็นผู้ดำเนินการ ซึ่งจากฐานความผิดดังกล่าว พนักงานสอบสวนสถานีท้องที่ที่เกิดเหตุควรจะทำการสอบสวนตามหลักกฎหมาย ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่ศึกษาเรื่องแนวทางการพัฒนาเจ้าหน้าที่ตำรวจในระดับสถานีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมทางเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อศึกษาว่ารูปแบบวิธีการและช่องทางของอาชญากรรมที่กระทำผ่านทางเทคโนโลยีสารสนเทศ กระบวนการจัดการเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมทางเทคโนโลยีสารสนเทศของเจ้าหน้าที่ตำรวจในระดับสถานี แนวทางการพัฒนาศักยภาพของเจ้าหน้าที่ตำรวจในระดับสถานีในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมทางเทคโนโลยีสารสนเทศ ทั้งนี้ เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจในระดับสถานีในการดำเนินภารกิจการสืบสวนสอบสวน ป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมทางเทคโนโลยีสารสนเทศต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาถึงรูปแบบ เทคนิค วิธีการและช่องทางของอาชญากรรมที่กระทำผ่านทางเทคโนโลยีสารสนเทศ
2. เพื่อศึกษาถึงกระบวนการจัดการเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปราม อาชญากรรมทางเทคโนโลยีสารสนเทศของเจ้าหน้าที่ตำรวจในระดับสถานี
3. เพื่อศึกษาแนวทางในการพัฒนาศักยภาพของเจ้าหน้าที่ตำรวจในระดับสถานีในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมทางเทคโนโลยีสารสนเทศ

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยนี้ เป็นการวิจัยแบบเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. การเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ การศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร (Documentary research) โดยศึกษาจากหนังสือ วารสาร เอกสาร กฎหมายต่าง ๆ รวมถึงผลงานวิจัยวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้อง ในการทบทวนวรรณกรรมศึกษาจากข้อมูลเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับ อาชญากรรมทางเทคโนโลยีสารสนเทศ เจ้าหน้าที่ตำรวจในระดับสถานีในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมทางเทคโนโลยีสารสนเทศทางด้านต่าง ๆ ซึ่งส่งผลกระทบกับประชาชนเป็นอย่างสูงในปัจจุบัน เพื่อหาคำตอบในประเด็นเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมทางเทคโนโลยีสารสนเทศ โดยทฤษฎีและแนวคิดที่นำมาใช้เป็นพื้นฐานในการวิเคราะห์ ประกอบด้วย แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาประสิทธิภาพในการทำงาน แนวคิดเกี่ยวกับ

เทคโนโลยีสารสนเทศ แนวคิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเทคโนโลยีสารสนเทศ แนวคิดเกี่ยวกับความผิดทางอาญา และผลกระทบในการใช้เทคโนโลยีกระทำความผิดทางอาชญากรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2. การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการนำข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมเอกสารต่าง ๆ (Document Research) มาวิเคราะห์ในเชิงเนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาเจ้าหน้าที่ตำรวจในระดับสถานีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมทางเทคโนโลยีสารสนเทศ ผู้วิจัยสามารถจำแนกผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. สถานการณ์ของปัญหาการกระทำความผิดทางเทคโนโลยีสารสนเทศ

ผลการวิจัยพบว่า สถานการณ์ในปัจจุบันการกระทำความผิดทางเทคโนโลยีสารสนเทศมีอัตราที่สูงขึ้น มีหลากหลายรูปแบบรวมทั้งมีความสลับซับซ้อนมากยิ่งขึ้น และแนวโน้มในอนาคตปัญหานี้จะยิ่งทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้นเนื่องจากคนรุ่นใหม่ในปัจจุบันมีการใช้ชีวิตที่เกี่ยวข้องกับอินเทอร์เน็ตเพิ่มขึ้นตลอดเวลา โดยผลสำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงเทคโนโลยีและการสื่อสาร (ปัจจุบันเปลี่ยนชื่อเป็นกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม) มีจำนวนมากถึง 29.8 ล้านคน ของจำนวนประชากรที่มีอายุตั้งแต่ 6 ปีขึ้นไปจากจำนวน 62.8 ล้านคนคิดเป็นร้อยละ 47.5 และเมื่อพิจารณาถึงแนวโน้มผู้ใช้อินเทอร์เน็ตโดยเปรียบเทียบในช่วงระยะเวลา 5 ปี ระหว่างปี พ.ศ. 2555- พ.ศ. 2559 พบว่ามีผู้ใช้อินเทอร์เน็ตเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 26.5 (จำนวน 16.6 ล้านคน) เป็นร้อยละ 47.5 (จำนวน 29.8 ล้านคน) ซึ่งปัญหานี้ส่งผลให้การกระทำความผิดทางเทคโนโลยีมีอัตราที่สูงขึ้นตามไปด้วย ซึ่งผลสำรวจสถิติดิจิทัล ของประเทศไทยจาก DIGITAL THAILAND ประจำปี 2020 ได้รายงานตัวเลขอย่างเป็นทางการ ของปี พ.ศ. 2562 พบว่า ประเทศไทยมีผู้ใช้งานอินเทอร์เน็ตมากถึง 52 ล้านคนโดยเพิ่มขึ้นจากปี 2561 จำนวน 1 ล้านคนหรือคิดเป็น 2 % ขณะที่การรวบรวมสถิติผู้เสียหายที่เข้าแจ้งความร้องทุกข์เกี่ยวกับคดีการกระทำความผิดทางเทคโนโลยีสารสนเทศกับกองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเทคโนโลยี (ปอท.) โดย สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ในช่วงปี พ.ศ. 2561- กุมภาพันธ์ 2563 พบว่ามีจำนวนเพิ่มขึ้นทุกปี โดยในปี 2561 มีจำนวน 2,718 คดี ปี 2562 จำนวน 3,200 คดี และในปี 2563 แค่ถึงเดือนกุมภาพันธ์ กลับมีจำนวนคดีถึง 1,239 คดี

2. รูปแบบ เทคนิค วิธีการ และช่องทางการกระทำอาชญากรรมที่กระทำผ่านทางเทคโนโลยีสารสนเทศ

ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการกระทำความผิดทางเทคโนโลยีที่เจ้าหน้าที่ตำรวจในระดับสถานี พบบ่อยที่สุด ได้แก่ การฉ้อโกงการหลอกลวง เช่น การสร้างเพจเพื่อทำการค้า การหลอกลวงขายสินค้าทางออนไลน์ การโฆษณาชวนเชื่อเพื่อชักชวนให้ร่วมลงทุนร่วมลงทุน การหลอกลวงให้โอนเงินด้วยความพิศวาสหรือโรแมนซ์สแกม นอกจากนี้ยังมี การเผยแพร่ข้อมูลที่ไม่เหมาะสม เช่น การหมิ่นประมาท โดยใช้วิธีการ การแชร์เนื้อหาผ่านทางสังคมออนไลน์ เช่น เฟซบุ๊ก ไลน์ ฯลฯ ซึ่งช่องทางในการกระทำผิดส่วนใหญ่จะเป็นการใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ หรือ เครื่องมือสื่อสารโทรศัพท์เคลื่อนที่ ในการกระทำความผิด สอดคล้องกับการนำเสนอ รูปแบบประเภทคดีของการกระทำอาชญากรรมผ่านทางเทคโนโลยีสารสนเทศ ของกองบังคับการสนับสนุนทางเทคโนโลยี (บก.สสท.) สำนักงานตำรวจแห่งชาติ พบว่า รูปแบบประเภทคดีการกระทำความผิดทางเทคโนโลยีสารสนเทศ ได้แก่ การฉ้อโกง หมิ่นประมาท, โทรศัพท์ข่มขู่ ล่อลวงเด็ก เผยแพร่ภาพลามก การพนันออนไลน์ จำหน่ายสารประกอบยาเสพติด โดยมีเทคนิคในการกระทำความผิดทางเทคโนโลยีสารสนเทศคือ การเปลี่ยนหน้าเว็บไซต์ การทำฟิชชิ่ง (Phishing) เพื่อหลอกเหยื่อไปยังเว็บไซต์ปลอม การทำเว็บไซต์ปลอม การขโมยรหัสผ่าน การโจมตีหรือภัยคุกคามทางอาชญากรรมทางเทคโนโลยีสารสนเทศด้วยมัลแวร์ (Malware) สปายแวร์ (Spyware)

3. กระบวนการจัดการเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดทางเทคโนโลยีสารสนเทศของเจ้าหน้าที่ตำรวจในระดับสถานี

ผลการวิจัยพบว่า เจ้าหน้าที่ตำรวจในระดับสถานียังมีมาตรการด้านงานป้องกันและปราบปรามปัญหานี้ไม่ดีพอ ขณะที่ในส่วนของงานสอบสวนและงานสืบสวน เจ้าหน้าที่ตำรวจในระดับสถานีส่วนใหญ่ส่วนใหญ่ยังขาดความเข้าใจในเรื่องข้อกฎหมาย ขาดกำลังคน ขาดผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ความรู้เฉพาะด้านนี้ ขาดอุปกรณ์หรือเครื่องมือที่ทันสมัย ทำให้การวิเคราะห์อาชญากรรมในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมทางเทคโนโลยีสารสนเทศ จึงไม่สามารถวิเคราะห์คดี ทำให้การดำเนินคดีล่าช้า หรือไม่ประสบความสำเร็จ ขาดการเก็บสถิติเพื่อดำเนินการเชิงรุกทางด้านการประชาสัมพันธ์ และไม่สามารถสร้างการรับรู้แนวทางในการป้องกันตนเองให้กับประชาชนได้ ทั้งนี้หากมีระบบการป้องกันที่ดีและมีประสิทธิภาพก็จะไม่เปิดโอกาสหรือช่องทางให้อาชญากรทางเทคโนโลยีสารสนเทศกระทำการต่าง ๆได้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการกระทำความผิดทางอาญาที่ว่าด้วยเหตุผลจูงใจในการเลือกประกอบอาชญากรรม (Rational Choice Theory: Marcus Felson, Ronald v.Clark, 1993) โดยพูดถึงลักษณะของการเกิดอาชญากรรมโดยเน้นไปที่สาเหตุของการเกิดอาชญากรรม (Root Cause) หรือโอกาสในการเกิดอาชญากรรมซึ่งกล่าวถึงพฤติกรรมว่าเป็นผลผลิตที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคมและเทคโนโลยีที่รวดเร็ว การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในสังคมของคนที่เข้าถึงได้ง่ายโดยให้ความสำคัญกับผู้ก่ออาชญากรรมที่มีพื้นฐานการศึกษาที่ค่อนข้างสูงและมีโอกาสทางสังคมที่เอื้อต่อการกระทำความผิด นอกจากนี้ยังได้กล่าวถึงการป้องกันอาชญากรรมว่าต้องปิดกั้นโอกาสหรือช่องทางในการก่ออาชญากรรมซึ่งจะทำให้สามารถลดปัญหาอาชญากรรมได้ ขณะที่การวิจัยเพื่อพัฒนากระบวนการสืบสวนสอบสวนของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการรับมืออาชญากรรมคอมพิวเตอร์ ของกองวิจัย สำนักงานยุทธศาสตร์ตำรวจ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ (2559.หน้า ข) ที่พบว่า เจ้าหน้าที่ตำรวจทั้งทางด้านงานสอบสวนและงานสืบสวน ยังขาดความรู้ทั้งทางด้านความรู้ด้านเทคนิคการสืบสวนสอบสวน การรวบรวมพยานหลักฐาน การตรวจสอบพยานหลักฐานทางอิเล็กทรอนิกส์ รูปแบบของอาชญากรรมคอมพิวเตอร์ การปรับใช้กฎหมาย และประสิทธิภาพการสืบสวนสอบสวนอาชญากรรมคอมพิวเตอร์

4. แนวทางในการพัฒนาศักยภาพของเจ้าหน้าที่ตำรวจในระดับสถานีในการป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดทางเทคโนโลยี

ผลการวิจัยพบว่า เจ้าหน้าที่ตำรวจระดับสถานีส่วนใหญ่ต้องการความรู้ทั้งด้านกฎหมาย ด้านเทคนิคการสืบสวนสอบสวน การรวบรวมพยานหลักฐาน การตรวจสอบพยานหลักฐานทางอิเล็กทรอนิกส์ รูปแบบของอาชญากรรมคอมพิวเตอร์ การปรับใช้กฎหมาย และประสิทธิภาพการสืบสวนสอบสวนอาชญากรรมคอมพิวเตอร์รวมทั้งมีหน่วยงานที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านสนับสนุนการทำงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับการคำสัมภาษณ์ของ พ.ต.อ.นิเวศน์ อาภาวศิน รองผู้บังคับการกองสนับสนุนทางเทคโนโลยี ที่กล่าวว่า “สถานการณ์วันนี้สำนักงานตำรวจแห่งชาติ เราเห็นว่าสถานีตำรวจนี่ มีอำนาจเต็มตามกฎหมายในการแก้ไขปัญหาอาชญากรรมทางเทคโนโลยี แต่ปัญหาคือเขายังไม่มีศักยภาพในการที่จะสอบสวนสืบสวนหรือทำคดีที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีสารสนเทศ มีอำนาจแต่ยังขาดศักยภาพ” นอกจากนี้ยังได้พูดถึงกองบัญชาการสืบสวนสอบสวนอาชญากรรมทางเทคโนโลยี (บช.สอท.) ที่กำลังจะเกิดขึ้นใหม่เพื่อช่วยสนับสนุนการทำงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ต้องทำงานทางด้านอาชญากรรมทางเทคโนโลยีและประชาชนที่ประสบปัญหาจากปัญหาอาชญากรรมทางเทคโนโลยี ไว้ว่า “อาชญากรรมทางเทคโนโลยีที่นับวันจะเพิ่มมากขึ้น ซับซ้อนและรุนแรงเพิ่มมากขึ้น สำนักงานตำรวจแห่งชาติกำลังเสนอที่จะปรับตัวโครงสร้าง โดยการสร้างกองบัญชาการใหม่ขึ้นมาที่เรียกว่า “กองบัญชาการสืบสวนสอบสวนอาชญากรรมทางเทคโนโลยี” (บช.สอท.) ซึ่งกองบัญชาการใหม่ที่กำลังจะเกิดขึ้นนี้จะมีการจัดเทรนนิ่งคนรวมทั้งมีการให้องค์ความรู้ เพราะฉะนั้นหลักการตัวใหม่ที่จะใช้แก้ไขปัญหาก็คือว่าสถานีตำรวจทั่วประเทศยังเป็นจุดรับผิดชอบเวลามีคดีที่ไม่ซับซ้อน เช่นคดีที่เกี่ยวข้องกับผู้เสียหายคนเดียว คดีที่ไม่เกี่ยวข้องกับผู้เสียหายในพื้นที่

อื่น ๆ สถานีทั่วประเทศก็จะต้องเป็นคนรับคดี รวมทั้งคดีเทคโนโลยีสารสนเทศ ในฐานะที่เป็นหน่วยบริการประชาชน แต่ถ้าทางสถานีไม่มีความรู้ ก็สามารถโทรเข้ามาที่กองบัญชาการสืบสวนทางเทคโนโลยีได้”

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาเจ้าหน้าที่ตำรวจในระดับสถานีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมทางเทคโนโลยีสารสนเทศ ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ได้ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาถึงรูปแบบ เทคนิค วิธีการและช่องทางของอาชญากรรมที่กระทำผ่านทางเทคโนโลยีสารสนเทศ พบว่า จากการศึกษาถึงรูปแบบ เทคนิค วิธีการและช่องทางของอาชญากรรมที่กระทำผ่านทางเทคโนโลยีสารสนเทศ ในกรณีที่เป็นช่องทางการกระทำความผิดคือ รูปแบบ เทคนิค วิธีการและช่องทางของอาชญากรรมที่การกระทำผ่านทางเทคโนโลยีสารสนเทศ ได้แก่ การฉ้อโกง การหลอกลวง เช่น การสร้างเพจเพื่อทำการค้า การหลอกลวงขายสินค้าทางออนไลน์ การโฆษณาชวนเชื่อเพื่อร่วมลงทุน การหลอกลวงให้โอนเงิน โรแมนซ์สแกม ฯลฯ การเผยแพร่ข้อมูลที่ไม่เป็นจริง โดยใช้วิธีการ การแชร์เนื้อหาผ่านทางสังคมออนไลน์ เช่น เฟซบุ๊ก ไลน์ ฯลฯ ซึ่งช่องทางในการกระทำผิดส่วนใหญ่จะเป็นการใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ หรือ เครื่องมือสื่อสารโทรศัพท์เคลื่อนที่ ในการกระทำความผิด

2. เพื่อศึกษาถึงกระบวนการจัดการเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปราม อาชญากรรมทางเทคโนโลยีสารสนเทศของเจ้าหน้าที่ตำรวจในระดับสถานี พบว่า กระบวนการจัดการเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปราม อาชญากรรมทางเทคโนโลยีสารสนเทศของเจ้าหน้าที่ตำรวจในระดับสถานีในการวิจัยในครั้งนี้ มีเจ้าหน้าที่ตำรวจในระดับสถานีส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ ความเข้าใจในเรื่องข้อกฎหมาย การวิเคราะห์อาชญากรรมในการป้องกันและปราบปรามผู้กระทำความผิดทางเทคโนโลยีสารสนเทศ จึงไม่สามารถวิเคราะห์คดี ทำให้การดำเนินคดีล่าช้าหรือไม่ประสบความสำเร็จ ขาดการเก็บสถิติเพื่อดำเนินการเชิงรุกทางด้านการประชาสัมพันธ์ และไม่สามารถสร้างการรับรู้แนวทางในการป้องกันตนเองให้กับประชาชนได้

3. เพื่อศึกษาแนวทางในการพัฒนาศักยภาพของเจ้าหน้าที่ตำรวจในระดับสถานีในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมทางเทคโนโลยีสารสนเทศ พบว่า เจ้าหน้าที่ตำรวจระดับสถานีส่วนใหญ่ต้องการความรู้ทั้งด้านกฎหมายและด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการรวบรวมพยานหลักฐาน รวมทั้งมีหน่วยงานที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านสนับสนุนการทำงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

การอภิปรายผล

การวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาเจ้าหน้าที่ตำรวจในระดับสถานีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมทางเทคโนโลยีสารสนเทศ ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. เจ้าหน้าที่ตำรวจในระดับสถานียังขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องของระบบคอมพิวเตอร์ และระบบสารสนเทศต่าง ๆ เมื่อผู้เสียหายมาร้องทุกข์ทำให้ไม่สามารถดำเนินคดีได้ทันท่วงที โดยเฉพาะ การรวบรวมพยานหลักฐานซึ่งทำได้ช้าและยุ่งยาก ดังนั้นจึงควรมีการจัดอบรมให้ความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเทคโนโลยีสารสนเทศ รวมทั้งกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับเจ้าหน้าที่ตำรวจในระดับสถานี โดยเฉพาะพนักงานสอบสวน

2. เจ้าหน้าที่ตำรวจในระดับสถานี ยังมีข้อจำกัดในด้านการประสานงานกับส่วนราชการและผู้ประกอบการเอกชนด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เพื่อขอตรวจสอบข้อมูลการใช้งานและเพื่อประกอบการสืบสวนสอบสวน ดังนั้นจึงควรมีการจัดตั้งหน่วยงานเฉพาะทางเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อช่วยสนับสนุนภารกิจด้านนี้

3. อาชญากรรมทางเทคโนโลยีสารสนเทศ ปัจจุบันมีรูปแบบที่หลากหลาย และเปลี่ยนแปลงไปตามสถานการณ์ ดังนั้นในการแก้ไขปัญหาจึงจำเป็นต้องพัฒนาวิธีการ และรูปแบบตามไป ซึ่งวิธีการและรูปแบบเดิม ๆ อาจใช้ได้ในบางคดี แต่บางคดีอาจใช้ไม่ได้

เพราะอาจจะเป็นหลักฐานที่ไม่เพียงพอต่อการดำเนินคดี ส่งผลให้เกิดปัญหาในทางคดีได้ ดังนั้นจึงควรมีการให้ความรู้กับเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ได้รับความรู้ที่ตรงกับเป้าหมายและมีประสิทธิภาพ ขณะที่การโยกย้าย หรือสับเปลี่ยนตำแหน่งในบางหน่วยงาน ซึ่งบางหน่วยงานอาจจะยังไม่มีความรู้เกี่ยวกับเรื่องเทคโนโลยีมากนัก จึงอาจจะทำงานได้ไม่เต็มที่ ซึ่งในการแต่งตั้งโยกย้ายโดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานที่มีความชำนาญหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจำเป็นต้องพิจารณาถึงประเด็นนี้ด้วย

4. ควรมีการจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์สำหรับการตรวจพิสูจน์หลักฐานที่เกี่ยวข้องกับคดีการกระทำความผิดทางเทคโนโลยีที่มีความทันสมัย ใช้เวลาในการตรวจพิสูจน์น้อยเคลื่อนย้ายได้ง่าย และให้ผลการพิสูจน์ที่แม่นยำ ถูกต้อง และแน่นอน ทั้งนี้เพื่อลดระยะเวลาในการตรวจ

5. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการตรวจสอบการใช้มาตรการต่าง ๆที่มีอยู่แล้วเข้าไปช่วยดูแลผู้ให้บริการต่าง ๆ และผู้ใช้บริการก่อนที่จะเกิดการกระทำความผิด ทั้งนี้เพื่อป้องกันอาชญากรรมทางเทคโนโลยีและสารสนเทศ

6. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรสร้างความสัมพันธ์กับต่างประเทศที่มีความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศที่มีความรวดเร็วกว่าประเทศไทย ทั้งนี้เพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหาอาชญากรรมทางเทคโนโลยี

7. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการประสานความร่วมมือทั้งภาครัฐและภาคเอกชนในการให้ความช่วยเหลือด้านการรวบรวมพยานหลักฐาน ที่ยุ่งยากซับซ้อน และกระจายอยู่ในองค์การต่าง ๆ ให้สามารถทำได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยการประสานความร่วมมืออย่างเป็นระบบ

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้

1.1 เจ้าหน้าที่ตำรวจในระดับสถานีและเจ้าหน้าที่ตำรวจในหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่ปฏิบัติงานทางด้านการแก้ไขปัญหาอาชญากรรมทางเทคโนโลยี จำเป็นต้องมีการพัฒนาการปฏิบัติงานให้มีความเท่าเทียมหรือมีความก้าวหน้ามากกว่าอาชญากร โดยเฉพาะความสนใจในการศึกษางานวิจัยของต่างประเทศ ที่มีความก้าวหน้าทั้งในรูปแบบการกระทำความผิดและการแก้ไขปัญหา ซึ่งการศึกษาหาความรู้ และผลการศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้องจะเป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานได้อย่างจริงจังและเป็นรูปธรรม มากยิ่งขึ้น เพราะการศึกษาวิจัยเป็นเรื่องที่มีความสำคัญมาก รวมทั้งให้ความสนใจต่อวิวัฒนาการของเทคโนโลยีสารสนเทศ ที่มีความเจริญและสลับซับซ้อนมากยิ่งขึ้น

1.2 อาชญากรรมทางเทคโนโลยีมักจะมีรูปแบบที่เปลี่ยนแปลงไปตามความเจริญของเทคโนโลยี การแก้ไขปัญหาจึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาตามไปเรื่อย ๆ วิธีการและรูปแบบเดิม ๆ ในบางครั้งอาจจะใช้ไม่ได้ หรือการเก็บข้อมูลอาจจะทำให้ได้พยานหลักฐานที่อ่อน ทำให้เกิดปัญหาทางคดีได้ ดังนั้นจึงจำเป็นที่จะต้องมีการศึกษาวิจัยรูปแบบใหม่ ๆ ที่เปลี่ยนแปลงไปของอาชญากรรมทางเทคโนโลยีสารสนเทศ

2. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 แนวทางการพัฒนาเจ้าหน้าที่ตำรวจในระดับสถานีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมทางเทคโนโลยีสารสนเทศจะต้องประกาศใช้เป็นนโยบายของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ และกำหนดให้เห็นถึงสำคัญของการพัฒนาเจ้าหน้าที่ตำรวจในระดับสถานีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมทางเทคโนโลยีสารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพ

2.2 ควรจะต้องมีการเผยแพร่แนวทางการพัฒนาเจ้าหน้าที่ตำรวจในระดับสถานีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมทางเทคโนโลยีสารสนเทศ จนสามารถนำไปปรับใช้หรือประยุกต์ร่วมกับกลุ่มบุคคลหรือองค์กรทางด้านอื่น ๆได้ พร้อมอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้มาใช้บริการหรือเป็นส่วนสำคัญที่จะบริการสาธารณะให้กับประชาชน

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยนี้ สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความกรุณาของคณาจารย์สาขานิติรัฐกิจและการบริหาร คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุมที่ร่วมให้คำปรึกษา รวมทั้งได้ให้คำแนะนำและข้อคิดเห็นอันเป็นประโยชน์ต่อการจัดทำวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้ และขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่เสียสละเวลาอันมีค่าที่ได้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์เชิงลึก การเข้าร่วมการมีส่วนร่วมออกแบบ, ร่วมออกแบบและการสัมมนารับทราบความคิดเห็น สำหรับความคิดเห็นและข้อเสนะแนะของทุกท่านนั้นมีความสำคัญต่อการจัดทำวิทยานิพนธ์เป็นการเพิ่มเนื้อหาให้สาระครบถ้วนสมบูรณ์ซึ่งเป็นไปตามวิธีวิทยาการวิจัยที่ได้กำหนดไว้

เอกสารอ้างอิง

กองวิจัย สำนักงานยุทธศาสตร์ตำรวจ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ. (2559). *การวิจัยเพื่อพัฒนากระบวนการสืบสวนสอบสวนของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการรับมืออาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์.* กรุงเทพมหานคร

สำนักกำกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร.(2551). *คู่มือการปฏิบัติและแนวทางการป้องกันเพื่อหลีกเลี่ยงการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์.* กรุงเทพมหานคร

ธนนท์ทัส สุธริยานิติภักดี. (2560). *อาชญากรรมคอมพิวเตอร์กรณีศึกษามาตรการป้องกันการเข้าถึงข้อมูลทางอินเทอร์เน็ตโดยมิชอบ.* ผลงานค้นคว้าอิสระ.

นิเวศน์ อาภาวศิน. (2557). *อาชญากรรมทางเทคโนโลยี.* เอกสารประกอบการบรรยายเรื่องอาชญากรรมทางเทคโนโลยี, กรุงเทพฯ: สำนักแผนงานและสารสนเทศ กรมป่าไม้

Cornish, Derek B. and Ronald V. Clark. (1986). *The Reasoning Criminal: Rational Choice Perspectives on Offending.* New York: Springer.

Robert Moore. (2011). *Cyber Crime: Investigating High-Technology Computer Crime (2nd Edition)*